

Vårexkursion till Barksätter

Barksätter, KSLAs egendom utanför Katrineholm, var målet för årets vårexkursion. 25 ledamöter och ett antal tjänstemän slöt upp till akademisammansamling med ärtsoppa i det gröna. Renoveringen av huvudbyggnaden rönste stort intresse. Utöver egendomen i sig utgjorde skogen tema för exkursionen. Läs mer på sidan 3.

Det är i första hand interiören som renoveras, men även utsidan på Barksätters corps-de-logi snyggas till. Återställande av klassisk portik, nytillverkning av tidstypiska dörrar till entré och balkong och längre fram möjligen även ett mer tidstypiskt tak. Det är några av tankarna kring exteriören.

Aktuella skrifter från KSLA	2	Att skriva historia	10
Vårexkursion – destination Barksätter	3	Svensk mosskultur – boksläpp från ANH	11
Skogligt: "Vår konkurrenskraft är god!"	6	Bertebos Conference 2008: The Golden Rice	12
Balanserad gödning – ny möjlighet i skogen?	7	Remisser	12
"Vem älskar den som fet, skallig och tandlös?"	8	Kommittén för vattenfrågor	13
Sápmi som resmål	9	Lantbruk mot fattigdom	14
Ledamotsrummet	9	Enaforsholm	14
Sekreteraren har ordet: "Snart sommar!"	10	Kalendarium	16

Aktuella skrifter från KSLA

← Tilting forest industries from North to South

Det ser tufft ut för svensk skogsnäring – skogsplantagerna på södra halvklotet kan ge många gånger mer virke per hektar än den svenska medelskogen, våra vedkostnader kan vara dubbelt så höga som i sydländska områden, nästan alla nya pappersbruk förläggs i Asien där marknaden finns, nästan alla nya massabruk hamnar i Latinamerika som har gott om lämplig mark för skogsplantager.

Men svensk skogsindustri behöver inte darra av skräck. Våra moderna välpositionerade industrier kommer att klara sig bra. Även om skogsindustrin "tiltar" söderut har den fortfarande en trygg bas i norr.

Det framkom vid seminariet "Tilting forest industries from North to South", som KSLA och IVA arrangerade tillsammans den 26 april 2007. Detta är ett referat från den dagen, 16 sidor.

Svensk Mosskultur – odling, torvanvändning och landskapets förändring 1750–2000 →

Kring förra sekelskiftet blev mosskultur – odlingen på dränerade mossar, kärr och myrar – ett av de mer framgångsrika sätten att öka produktionen av brödsäd och kreatursfoder under en tid då det var svårt att få fram tillräckligt med livsmedel för en snabbt växande befolkning.

Svenska Mosskulturföreningen, som grundades 1886, står i centrum i denna bok som har nu utkommit från ANH.

Föreningen, som kom att bli den drivande organisationen bakom denna odlingsform, fick många medlemmar bland jordbrukarna och dess propaganda blev framgångsrik.

(Denna bok är inte nedladdningsbar från KSLAs hemsida, men den går att beställa från Biblioteket: <http://www.kslab.ksla.se/>)

Läs mer på sidan 9!

← Utveckling av den svenska resursbasen för internationellt skogligt arbete

Skogsfrågorna regionaliseras och globaliseras snabbt. Sverige står relativt illa rustat att möta och dra nytta av internationaliseringen, både personellt och institutionellt. Orsakerna är flera; de ungas intresse av arbete utomlands är lågt, centralt saknas insikt om frågans strategiska betydelse, utbildningarna prioriterar inte internationalisering, med mera.

Denna rapport från Kommittén för Internationella Skogsfrågor presenterar en rad rekommendationer och tänkbara åtgärder för att komma till rätta med bristerna. Rapporten bygger på ett hundratal intervjuer och en omfattande enkätundersökning och är menad att inspirera alla som är intresserade av Sveriges fortsatta och förstärkta engagemang på den globala skogsscenen. 116 sidor.

Ladda ned skrifterna från KSLAs hemsida: www.ksla.se. Där kan du också beställa dem i tryckt version.

Akademiens vårexkursion 2008

Destination Barksätter

Den 8 maj, vårens dittills vackraste dag, företog KSLA sin årliga vårexkursion som denna gång gick till Barksätter i Sörmland. 25 ledamöter deltog och därtill en så gott som mangrann uppslutning från kansliet.

Före sedvanlig akademisammanskomst och ärtsoppa i det gröna bjöds deltagarna på en presentation av egendomen Barksätter, inklusive de agrara verksamheter som bedrivs där, och en genomgång av de pågående renoveringsarbetena. Därefter flyttade sig gruppen ut i skogen för information och diskussioner om skogsskötsel med mera.

Efter välkomstord från Barksätterstiftelsens ordförande Carl Henric Kuylenstierna, preses Sara von Arnold och akademisekreteraren Åke Barklund intog Håkan Svensson från Julita platsen i skuggan av det hundraåriga päronträdet. Han är specialist på äppelodling och har tagit på sig uppdraget att se över och utveckla Barksätters fruktträdgård och park i stort, med hänsyn till såväl skötsel som ekonomi och även med vissa funderingar kring åldern på omkringliggande byggnader.

– Detta päronträd ska stå kvar!, inledde Håkan med en blick uppåt det gigantiska gråpäronträdet. Sedan gick han in på sitt specialområde äpplen.

– Det finns tre huvudtyper av äpplen – astrakaner, kalviller och renetter – och cirka 50–60 äppelsorter bara i Sörmland. Här på Barksätter kommer vi att gå in för att inte ta in för många av de

Det hundraåriga gråpäronträdet är ett vårdträd som ska stå kvar hur än omgivningen förändras.

tidigare sorterna.

Barksätters äppelträd har alla skjutit höga skott. De ska beskäras efterhand för att vattenskotten inte ska återkomma. Alla träden stod i blom men frågan är om det verkligen kommer att bli någon frukt i år när det är så få bin i omlopp. På det svarade Håkan att ”det finns ju humlor”. Och för fruktträden är humlor bättre än bin eftersom de flyger vid lägre temperaturer.

Preses Sara von Arnold fick hedersuppdraget att plantera ett vårdträd dagen till ära, med benägen hjälp av vice preses Åke Bruce och under handledning av Håkan. Det självklara valet var förstås äpple, av sorten Sörmlandsäpple.

Åkerbruket

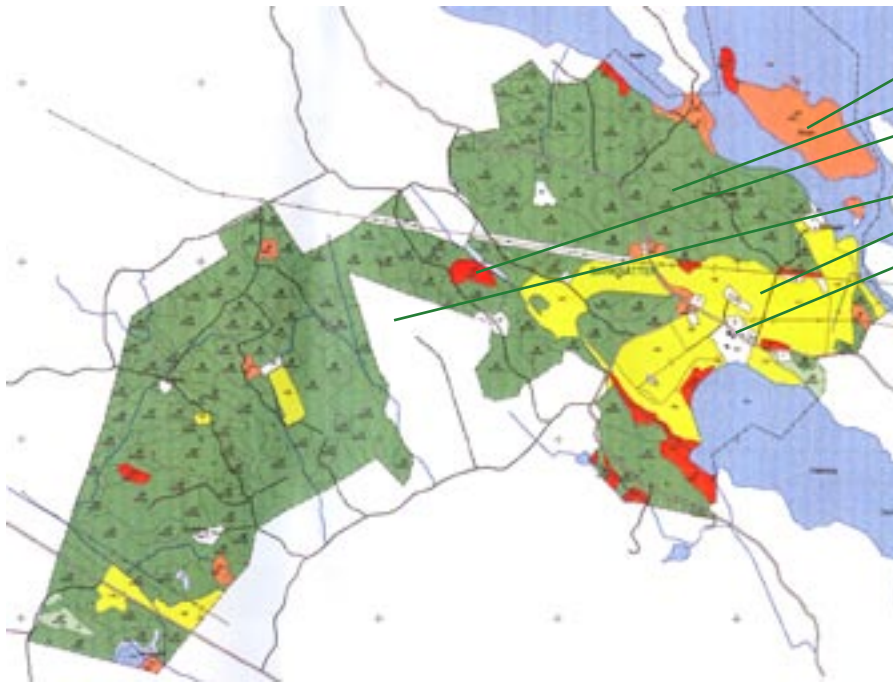
En kort promenad förde exkursionsdeltagarna ut bland åkrarna. Huvudarendatorer till Barksätters jordbruksdel är Hans och Jan Strand. Idag finns cirka 60 hektar åker och därtill bete. Delar av åkermarken är tagna ur produktion.

Efter den snabba överblicken tog en animerad diskussion om ekologiskt kontra traditionellt jordbruk vid, mot bakgrund av att Torbjörn Lovang be-

Efter väl utförd grävarbete kunde Sara von Arnold och Åke Bruce plantera det nya vårdträdet. Lite vatten och några goda råd från Håkan Svensson och församlingen kunde betrakta Barksätters nytillskott med nöjda minner.

Oavsett denna skylt ska Barksätter stavas med två T i enlighet med uttal och namnets skrivning i jordregistret och i den sista jordeboken på 1870-talet.

Egendomen Barksätter

- Naturvårdsområde som ska skötas
- Skog
- Naturvårdsområde som inte ska röras
- Kyrkans mark
- Inägor
- Huvudbyggnaden

Ledamöterna ser bort mot Linjekonvaljebacken på andra sidan kornäkern. Där har man planterat fågelbärsträd, ekar i femformationer och björk – allt för att få en vacker utsikt från gården.

rättade om regeringens mål år 2010, att 20 procent av Sveriges åkermark ska vara vikta för certifierad ekologisk produktion. Idag är cirka 6,5 procent ekologiskt bedrivet jordbruk. Det är ett riksgenomsnitt och stora variationer förekommer mellan länen. Högst andel ekologisk produktion finns i Sörmland (10 procent) och lägst i Skåne och Västernorrland (2 procent).

– Ekologiskt jordbruk är något mer lönsamt än konventionellt, man räknar med ett bättre netto på cirka 900–2000 kronor per hektar, sade Torbjörn Lovang.

Då inställer sig frågan varför inte fler går över till ett ekologiskt koncept? Skälen är flera enligt Lovang: Marknaden är osäker med stora fluktuationer. Det har skett en prisökning inom konventionell växtodling som bromsar intresset för ekologisk odling. Det är svårt att bli av med skörden om man inte har tillgång till en egen bra

dimension: många lantbrukare ogillar att se ogräs på sina fält! En viktig förutsättning för att hålla ogräset under kontroll är att ha vall i sin växtföljd. Torbjörn Lovang var noga med att understryka hållbarhetsfrågan i diskussionen om ekologisk produktion.

Djurhållning

På Barksätter bedrivs konventionell fåruppfödning framförallt för köttproduktion. Arrendatorn håller också några enstaka pälsfår, men det är en försvinnande liten del av produktionen. Idag finns där cirka 150 tackor. Lammen kommer i januari–april och blir slaktfärdiga på cirka 90 dagar. Köttet levereras till vanliga livsmedelsaffärer. Det går att beställa kött direkt från Barksätter, men eftersom man inte slaktar på gården och det är långt till närmaste slakteri, hör det inte till den normala hanteringen.

Gabriel Danielsson från Skogstjänst AB (t h) diskuterar skötseln av Barksätters skogar med stiftelseordförande C H Kuylenstierna.

Skogsbruket

Barksätter har 523 hektar produktiv skogsmark. De förvaltas av Skogstjänst AB, representerat av VD Gabriel Danielsson och förvaltaren Jan Karlsson som på plats ute i skogen berättade om hur skogen vårdas och sköts.

I fråga om Barksätter kunde Gabriel Danielsson och Jan Karlsson konstatera att lönsamheten är bättre i gran än i tall och att lövskogen kan bli intressant ur ett framtidsperspektiv, med tanke på kommande energimarknader. Volymtillväxten per hektar är högre på Barksätter än i övriga länet som en följd av att skogarna är välslutna.

Exkursionen gick vidare till ett tallbestånd som ska gödulas inom kort och Dan Malm från Yara AB, som är specialist på skogsgödsling, gav en översyn över förutsättningarna för och fördelarna med gödsling. Självklart är målet ökad lönsamhet i skogsbruket. Men inte alla bestånd kan dra nytta av kvävegödslingen, så det är viktigt att vissa baskrav är uppfyllda. Det ska vara fast skogsmark med ståndortsindex T16–G28* med minst 80 procent gran eller tall. Beståndet ska vara friskt och välslutet och gallrat minst en gång. Efter gödslingen får beståndet inte gallras

Preses och akademisekreteraren lyssnar intresserat.

C H Kuylenstierna med Dan Malm, specialist på gödsling av skog. Avancerad konferensteknik mitt ute i skogen!

Lena Gustafsson berättade om kvävegödslingens effekter på miljön.

eller slutavverkas inom 8–10 år.

En grov kalkyl gav vid handen att gödsling av det valda beståndet skulle medföra ett extra antal kubikmeter i form av grövre träd, vilket skulle göra investeringen klart lönsam.

Efter den glada nyheten tog forskaren Lena Gustafsson över och berättade om de miljömässiga effekterna som en gödsling kan ha på skog och vatten drag. I korta drag konstaterade hon att de negativa effekterna av kvävegödsling är relativt begränsade – markens

naturliga processer hotas inte och inte heller den biologiska mångfalden eller andra ekosystem. Däremot har forskarna funnit viss påverkan på mykorrhizan, det livsviktiga samarbetet mellan träd och svampar som förser träd med näring. Den effekten bedarrar dock i takt med att gödslingseffekten planar ut. Övriga effekter, som till exempel ökad grästillsväxt och minskade lav- och mossbestånd, brukar också gå tillbaka efter 5–10 år.

Text & foto: Ylva Gullman

*) Bokstäverna T och G står för Tall och Gran, siffran efteråt står för den höjd trädet uppnått på 100 år. Här alltså tall som vuxit till 16 meter och gran som vuxit till 28 meter på 100 år.

Ärtsoppa smakade mums i värsole!
Fler bilder från
ekursjonen finns
i Ledamotsrum på
KSLAs bemsida.
Läs om det på sid 9.

Renovering på Barksätter

Information

bo.carlestal@ksla.se, tel 08-5454 7707

1983 donerade Mary Francke-Gustafson egendomen Barksätter strax utanför Katrineholm till Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien. Egendomen skulle bevaras som ett sammanhållet aktivt sörmländskt jord- och skogsbruk. Ett förbehåll i donationen garanterade att Mary Francke-Gustafsons efterlevande make Bertil Gustafson skulle sitta i "orubbat bo" till sitt frånfalle. I och med hans bortgång har en omfattande renovering kunnat inledas i huvudbyggnaden. Renoveringen finansieras genom ökat uttag ur fastighetens skog.

Nytt kök från IKEA med flera.

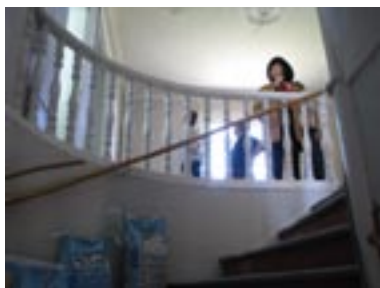
Nytt badrum med kakelugn och utsikt.

Nytt på vinden: tre gästrum plus toalett.

Alla husets kakelugnar är nogsamt inplastade.

Den vackra trappan bevaras.

Utanför rummen behåller man vindskaktären med den speciella murstocken.

Vår konkurrenskraft är god! Kanske...

"Jag är fullständigt säker, den svenska skogsindustrins konkurrenskraft är mycket god." Så optimistiskt inledde professor Sören Wibe seminariet *Svensk skogsindustris framtid och konkurrenskraft* den 24 april 2008.

Men andra föredragshållare menade tvärtom att skogsindustrin står inför stora problem, främst på grund av höga energi- och virkespriser.

Ja, det blev ett både spänstigt och "spretigt" seminarium som KSLA och Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien gemensamt stod som värd för. *Sören Wibe (bilden)*, professor i

skogsekonomi vid SLU, grundade sin positiva analys på historiska data. De senaste 25 åren har man spått skogsindustrins snara död gång på gång. "Sverige ska inte syssla med sådan lågteknologi som papper och massa", hette det då. "Den svenska skogen växer för långsamt" var ett annat argument. Sedan kom skogsdöden och det papperlösa kontoret. Men se hur det har gått, industrins produktion har bara ökat och ökat.

De mer skeptiska pekade på ett antal problem för nordisk skogsindustri.

- Ökande energipriser, som framförallt missgynnar produktionen av tidningspapper.
- Fallande efterfrågan på tidningspapper och finpapper i Nordamerika och Västeuropa.
- Global överkapacitet för många produkter.
- Ökad konkurrens om virkesråvaran från energisektorn.
- De ryska virkestullarna som till årsskiftet ska höjas till 50 euro per

kubikmeter. Då stängs i praktiken den ryska vedboden.

Sture Karlsson, konsult med ett mångårigt förflutet inom sågverksrörelsen, bedömde att svensk skogsindustri står inför omfattande strukturförändringar. Sågverken strukturrationaliserar redan för fullt, det blir färre och större aktörer. Och nu kommer strukturförändringar i massaindustrin också – efter femton år utan några egentliga nedläggningar. Stora Ensos stängning av massaindustrin i Norrsundet är bara början, spådde han.

Tommy Sundin, vice vd och affärsutvecklare vid SCA Forest Products, trodde också på kommande strukturförändringar i skogsindustrin. Däremot bedömde han lite paradoxalt att de ryska tullarna kan bli en möjlighet för sågverken. För det är inte bara vi som drabbas av tullarna, problemen är mycket värre i öster. Kinas möbelindustri är i dag helt beroende av ryskt sågtimmer. Stängs gränsen kommer de behöva importera trävaror.

Thomas Turesson, vd för Häradsskog, varnade för virkesbrist i det område där han verkar, det vill säga Syd- och Mellansverige. Avverkningarna överstiger i dag vad som är långsiktigt uthålligt, framförallt om man ser på tall och gran.

Mette Loyche Wilkie från FAO vidgade bilden och pekade ut fem övergripande faktorer som kommer att påverka världens skogar och skogsindustri:

1. Klimatfrågan.
2. Hoten mot den biologiska mångfalden.
3. Energifrågorna. Här pekade hon speciellt ut EU:s ambitiösa mål för bioenergi.
4. Matkrisen.
5. Ökad konkurrens om mark och vatten.

Jordbruksminister *Eskil Erlandsson* var siste föredragshållare. Han presenterade sin skogspolitiska proposition, som ska behandlas i riksdagen senare i vår. Den är en klar politisk markering för ökad produktion i den svenska skogen, menade han. Samtidigt underströk han att skog och miljö fortfarande ska vara två jämställda mål, och att mycket av de produktionshöjande åtgärderna ska utföras av skogsägarna själva och på eget initiativ. Det finns inga uttalande statliga planer eller produktionsmål. "Jag är emot planekonomi", underströk han på en direkt fråga.

Debatten blev livlig. Några axplock:

- Skogsindustrin har under lång tid haft för dålig lönsamhet, menade flera debattörer.
- Det går inte att öka priserna för tidningspapper och finpapper, menade en annan, eftersom marknadens efterfrågan faller fortare än produktionen minskar.
- Straffa den som vill elda massaved!
- Med en massiv skogsgödsling i Sverige och Finland kan vi redan i dag öka avverkningarna för att motverka bortfallet av ryskt virke.

Text: Carl Henrik Palmér

Balanserad gödsling – ny möjlighet i skogen?

450 kubikmeter på 100 år utan gödsling eller 550 kubikmeter på bara 60 år med balanserad gödsling? Ja, på många marker går det att fördubbla granens produktion genom att gödsla skogen efter trädens behov. Man ska börja gödsla tidigt, redan när skogen är ung och man ska gödsla ofta, inledningsvis varje eller vartannat år, menade förespråkarna.

Det kanske fungerar biologiskt men det blir otroligt dyrt, replikerade kritikerna.

Det var ganska varierande bilder som presenterades vid seminariet "Balanserad gödsling i skogsbruket", som KSLA arrangerade den 21 maj.

Vid traditionell skogsgödsling tillför man 150 kg kväve per hektar en eller ett par gånger i slutet av skogens omloppstid. Man tillför enbart kväve. Reaktionsperioden är knappt tio år och varje gödsling ger totalt 15 till 20 kubikmeter extra virke.

Balanserad gödsling är ett helt nytt och radikalt tänkesätt. Den första gödslingen görs redan när skogen är cirka 15 år gammal och sedan gödslar man vartannat år i 20 år. Därefter fortsätter man i lite lugnare takt, gödslar ungefär vart sjunde år fram tills dess skogen är 50 år. Den gödslade skogen slutavverkas vid 60 till 70 års ålder, det är upp till 20 år tidigare än i en ogödslad skog.

Vid varje gödsling – upp till tio stycken under omloppstiden – tillförs 125 till 150 kg kväve per hektar. I de räkneexempel som redovisades gjordes ungefär var tredje gödsling med ett fullgödsel, som förutom kväve också innehåller fosfor, magnesium och mikronäringsämnen.

Vad ger det här då?

– Ja, skogens medelproduktion ökar med ungefär fem kubikmeter per hektar och år med balanserad gödsling, sade Johan Bergh, institutionen för sydsvensk skogsforskning vid SLU.

– Den absoluta tillväxtökningen verkar vara lika stor på bördiga som på magrare granmarker.

Konceptet "Balanserad gödsling" har vuxit fram ur de i dag "klassiska" gödslingsförsöken Flakaliden i Västerbotten och Asa i Småland. De anlades i slutet av 1980-talet och man började gödsla redan när granarna var små. Gödslingseffekten har varit imponerande under

de gångna 20 åren.

– Vi ville se var de biologiska gränserna går för skogsproduktion i Sverige. Försöken visar att det inte är klimatet som begränsar trädens tillväxt, utan tillgången på växtnäring, berättade professor Sune Linder, också han vid institutionen för sydsvensk skogsforskning.

Harald Grip, tidigare vid SLU, berättade att trots att det tillförts mycket stora mängder växtnäring i de två försöken, så är utlakningen inte alls alarmerande hög hittills. Den enda yta som läckt anmärkningsvärt mycket kväve var den som av misstag fick dubbla givor ett år.

Ekonomi då?

Lennart Eriksson vid SLU i Uppsala är tveksam.

– Mer virke är förstås positivt i en nuvärdeskalkyl och tidigare slutavverkning är mycket positivt. Men mot detta ska man ställa höga gödslingskostnader, det handlar om tre–fyra tusen kronor varje gång. Minst. Dessutom kommer utgifterna tidigt i omloppstiden, och det slår negativt.

– Balanserad gödsling är bara lönsamt om man får mycket goda effekter och har låga räntekrav, fortsatte han. I de flesta fall är det nog bättre att satsa sina pengar på klassisk skogsvård, som röjning.

– Kanske är staten villig att betala en del av kostnaderna för att öka inbindningen av kol i skogen och öka möjligheten att ersätta energitunga produkter som stål och betong?, undrade Tomas

Ett Barksätterbestånd som ska gödslas inom kort.

Lundmark, SLU i Umeå och en annan deltagare kompletterade med frågan om kostnaderna kanske kan betalas via utsläppsrätter för koldioxid?

Folke Petterson, Skogforsk, avslutade. Han var starkt kritisk.

– Konceptet balanserad gödsling är för dyrt och osäkert. Och det går inte att sprida gödselmedel tillräckligt jämnt i täta granungskogar. Inte med traktor i alla fall, och helikopter är bara realistiskt om det finns stora arealer inom ett begränsat område.

Hur ser det då ut om tio år?

– Vi tror inte att balanserad skogsgödsling fått något större genomslag, sade flera av föredragshållarna.

– Då sticker jag ut huvudet, avslutade Johan Bergh: Jag tror att vi då har 100 000 hektar i balanserad gödsling.

Text: Carl Henrik Palmér

En ledamot berättar...

Lena M. Lindén invaldes 2007 som ledamot i Allmänna avdelningen. Lena är chef för Nordens Ark i Hunnebostrand, som arbetar med att rädda och bevara utrotningshotade djur genom bland annat avel, uppfödning och forskning.

Vem älskar den som är fet, skallig och tandlös?

Nu är det 20 år sedan jag mönstrade på som kapten på Nordens Ark – en räddningsskuta för hotade djur i modern tid. Föga anade jag då vilka märkliga arter som med tiden skulle rymmas ombord.

Snöleopard, liten panda och pilgrimsfalkar var självklara och välkända, men det kan man näppeligen säga om de nykomlingar som anträt Arken på senare år. Här återfinns gulbandad ekbarkbock, urial, pudu och ödhumla! Alla lika välkomna även om några inte är att beteckna som direkta kioskvältare. Men vår självpåtagna roll är att göra insatser för att bevara den biologiska mångfalden. En och annan flaggskeppsart såsom amurtiger och manvarg ger publik glans även åt dessa våra allra minsta, så vi har omkring 100 000 besökare årligen i alla fall.

Just nu är det amfibier som gäller. En tredjedel av jordens amfibier är akut hotade. Det är det största hotet mot en

enskild djurgrupp sedan dinosaurierna försvann och orsakerna är identifierade och hänger samman med klimatförändringen. Amfibier är en indikator på tillståndet på miljön på samma sätt som kanariefågeln var i gruvgångarna i forna tider. Nu är det våtmarkerna och dess djurarter, som står på kanten till undergång.

Nordens Ark satsar därför stort på att göra en insats för att rädda och bevara de krympande våtmarkernas varelser. Några har poetiska namn såsom vitläppad trädgroda och rödögd lövgroda, många har inte ens något namn. Mina dagar fylls just nu av att få byggnaden färdiginredd, de stora fågelhäggen för sibirisk trana, glasögontrana

och vit stork färdignätade, grodor och paddor insamlade från naturen, att få alla skyltar på plats och att koordinera allt annat som hör en invigning till. Det är snärjigt, sanslöst men ack så meningsfullt eftersom vi alla här på Nordens Ark älskar den, som är just fet, skallig och tandlös.

Fredagen den 13 juni inviger Kronprinsessan Victoria Våtmarken i ett program, som är fyllt av musik och förhoppningar. De prominenta gästerna förväntas nynna med i "Små grodorna, små grodorna, vi nästan rotat ut. Små grodorna, små grodorna, vi räddar er till slut".

Text: Lena M. Lindén

Gåta!

Vad finns mitt i vårt lantbrukslandskap?

Svar på sidan 16.

Sápmi som resmål

Snöglopp i slutet av maj? Ja, kanske inte på Drottninggatans breddgrader, men väl i Kiruna. Det fick sexton riksdagsledamöter, några tjänstemän från riksdag och departement, delar av presidiet samt större delen av Allmänna avdelningens projektgrupp Sápmi erfara på sin resa till Norrbotten nyligen.

Michael Teilus från Laponiasekretariatet berättar om Världsarvet Lapponia för bland andra Eva Forsman från MJU:s kansli.

Våren var dock på intåg, för isen på Lule älv höll på att spricka upp, kalvnings-säsongen var i full gång, det vackra fjällskapet badade i ljus hela natten och myggen hade ännu inte vaknat till liv.

Anledningen till resan var att Allmänna avdelningens Sápmigrupp hade bjudit Miljö- och Jordbruksutskottet på en studieresa med inriktning på främst rennärringsfrågor. Under tre intensiva dagar färdades sällskapet i buss i kommunerna Kiruna, Gällivare och Jokkmokk. Detta område

innehåller på en liten yta bland annat Sametinget, Världsar-

vet Lapponia, ett antal aktiva samebyar, Åjtte Fjäll- och Same-museum, vatten- och vindkraftsetableringar samt en stark turistnäring. Programmet var upplagt för att spegla rennäringens historia, nutid och framtid med tonvikt på nutid och framtid. Främst diskuterades samisk näringsutveckling och konkurrensen kring användningen av gemensamma naturresurser.

Resan var mycket lyckad, tack vare utmärkt planering och genomförande av ledamöterna PG Idivuoma och Svante Nilsson. Representanter för lokala samebyar, kommuner och län reste med oss under olika delar av färden, och det fanns gott om tid att umgås, diskutera och ställa frågor kring de intressanta och svåra frågor som omgärdar rennäringen. Ett genomgående tema för resan var just önskan att få till stånd det goda och utvecklande samtalet mellan resans deltagare. Akademiens förhoppning är att resan förberedde utskottet för kommande arbete på rennäringens område och gav ökade insikter i och kontakter till en näring som annars möjligen kan verka avlägsen.

Information

eva.ronquist@ksla.se, 08-5454 7706

Renkalv i kalvningsbåge. Th resenärer i samtal efter en god middag. Fr v: Öje Danell, PG Idivuoma, Lars Åke Spiik, Bertil Pittsa och PG Nutti.

Välkommen till Ledamotsrummet!

På akademiens hemsida www.ksla.se finns numera i det gröna fältet högst upp möjligheten för ledamöter och personal att logga in sig i ett intranät – Ledamotsrum. Här ligger information som vänder sig direkt till akademiens ledamöter och kan inte läsas publikt. En del av rubrikerna finns dock även på hemsidan som är tillgänglig för alla.

Bland annat finns nu i Ledamotsrum ett diskussionsforum där du kan ta upp

en fråga för debatt inom akademien. Där ligger idag bara ett fåtal debattinlägg men vi hoppas på fler!

Du som är ledamot av akademien eller medarbetare på kansliet loggar in i Ledamotsrum högst upp på akademiens hemsida med den e-postadress som du lämnat till KSLA samt med lösenord som utsänts separat till res-

pektive ledamot. Lösenordet kan enkelt ändras av den enskilde ledamoten (sex-åtta tecken) under rubriken Inställningar.

Där finns också möjlighet att länka till en personlig webbadress.

Information

anders.fredholm@ksla.se,
tel 08-5454 7708

Sekreteraren har ordet

Snart sommar!

Så går vårterminen mot slutet, sommarferier hägrar och höstens akademiprogram börjar ta form.

Jag har under våren lärt känna Sara von Arnold och Åke Bruce bättre än jag gjorde tidigare – nya presidiet alltså. Det bådar gott, kan jag meddela. Presidiet har under våren arbetat fram ett förslag till inriktningsplan för åren 2009–2012 som kollegiet tar ställning till under förhösten. Inriktningsplanen blir huvudnummer vid den ordinarie sammankomsten den 11 december.

Månadsutskicken

Vi önskar att så många ledamöter som möjligt tar emot månadsutskicken per e-post för att bringa ner papperspost-volymer och därmed spara kostnader.

Vi anar dock att det kan vara så att inbjudningar via e-post till sammankomster och seminarier inte uppmärksammas lika tydligt som ett rejält pappersbrev. ”OK”, säger en del. ”Här kommer inbjudan till akademien via e-posten, det klickar jag fram sedan och tar ställning till.” Men ofta blir inte ett sådant klick av – annat kommer emellan.

Därför provar vi från och med nu att sända ett något utökat kalendarium i pappersbrev till alla ledamöter – även de som får månadsutskicket per e-post. Håll utkik!

Donationsgårdarna

Vårsammankomsten hölls på Barksätter där stor renovering pågår i huvudbyggnaden. Vi tittade på rustningen och diskuterade sedan jordbruket, trädgården och skogen. Det är i år jämt 25 år sedan Barksätter skänktes till akademien av fru Mary Francke-Gustafson.

På vår andra donationsgård Enaforsholm sker också stora förändringar. Bosse och Ingalill har redan vänt den nedåtriktade trenden för gästnätter och med den rustning av huvudbyggnaden som kommer igång nu till hösten ges ännu bättre möjligheter att locka besökare med bättre standard/service och bra verksamhet. Ägare till Enaforsholm är som tidigare A. W. Bergstens stiftelse förvaldat av KSLA, men själva verksamheten sker i ett nytt driftsbolag, AB Enaforsholm, helägt av A. W. Bergstens stiftelse.

Akademiens ledamöter är välkomna både som gäster på Enaforsholm och som resurspersoner för aktiviteter. Ann-Britt Karlsson vill gärna se fler ledamöter som deltagare i Enaforsholmskursen i fjällkunskap 26 juli–2 augusti. Else-Marie Strese har initierat en akvarellkurs 17–24 augusti. Jägarna Lars Törner och Lennart Rådström håller i nya jaktaktiviteter vid flera tillfällen under hösten. Åke Bruce och Kjell Lundquist står i spetsen för ett fjällträdgårdseminarium i augusti för särskilt inbjudna. Fler goda initiativ är välkomna!

Ledamöter med goda idéer för Enaforsholm och intresse av att hjälpa till att genomföra dem är välkomna med förslag till Enaforsholms styrelse. Skicka idéerna c/o KSLA, så tas de om hand.

Ha en bra sommar och välkomna till höstens aktiviteter! Jag vill också passa på att tacka kansliets personal för gott arbete under våren – ha en bra semester!

*Åke Barklund
Akademiesekreterare*

Att skriva historia – exemplet areella organisationer

Den amerikanske agrar- och miljöhistorikern Donald J. Pisani har om historieskrivandet sagt att det är en generationsfråga.

Varje generation historiker kommer att rikta uppmärksamheten mot delvis nya frågor och se på den förflutna tiden på ett annat sätt än vad föregående generationers historiker gjorde. Den historiska forskningen bör också enligt Pisani styras av det som verkligen intresserar dem som ska göra de historiska undersökningarna, annars kommer den historia som skrivs under ett yrkesverksamt liv inte att bli särskilt bra.

Den 3 april genomförde ANH ett symposium med syftet att diskutera

hur man på nya sätt skulle kunna belysa de areella näringarnas organisationer – till exempel hushållningssällskap och

kooperativa sammanslutningar av olika slag – i ett historiskt perspektiv. Symposiet samlade deltagare från såväl en yngre som en äldre generation historiker, men också representanter från agrara sammanslutningar. Deltagarna kom från Sverige och Finland och agrara organisationer i dessa länder liksom i Estland diskuterades. 🖱️

– Kultur, kultur,
jäkla tjat om deras kultur! Det
finns bara en kultur som det är någon
affär med och det är **mosskultur**.
(Sv. Mosskulturföreningens
tidskrift 1911)

Nytt från ANH:

Mosskulturen i fokus

”Kultur, kultur, jäkla tjat om deras kultur! Det finns bara en kultur som det är någon affär med och det är mosskultur.”

Detta utrop kom från en odalman i en skämtteckning från 1911. Och han hade rätt! Kring förra sekelskiftet blev mosskultur – odlingen på dränerade mossar, kärr

Föreningen, som kom att bli den drivande organisationen bakom denna odlingsform, fick många medlemmar bland jordbrukarna och dess propaganda blev framgångsrik.

Odlingen på mossar och andra torvmarker var lyckad ur vissa aspekter, men samtidigt ett misslyckande ur andra. Odlingarna gav ofta under flera decennier en hög avkastning, men de stora insatserna – inte minst av arbete – kunde i värsta fall gå förlorade redan efter några år då det värdefulla torvlagret försvann. Under 1900-talets lopp gjordes det flera ansträngningar för att även kunna använda torv till andra ändamål – som bränsle, jordförbättringsmedel och som strömaterial.

Jordbrukets förändringar efter första världskriget gjorde mosskulturen långsamt omodern och Svenska Mosskulturföreningen upphörde därför strax efter andra världskriget. Den har dock lämnat djupa spår efter sig i form av dokumentation, som också innehåller på sin tid epokgörande vetenskapliga resultat. Även mosskulturen i sig har lämnat djupa spår, synliga överallt i vårt svenska landskap. Bokens många

och myrar – ett av de mer framgångsrika sätten att öka produktionen av brödsäd och kreatursfoder under en tid då det var svårt att få fram tillräckligt med livsmedel för en snabbt växande befolkning. Svenska Mosskulturföreningen, som grundades 1886, står i centrum i denna bok som nu utkommer från ANH.

artiklar ger därmed liv åt en bortglömd agrar rörelse och verksamhet, samtidigt som de ger upphov till många tankar kring vår kunskap om hållbar utveckling i ett större perspektiv. Nu förvandlas tidigare odlade marker åter till våtmarker.

ANH genomförde två stora konferenser om mosskultur 2002. Resultaten från dessa presenteras i den digra boken på 530 sidor som innehåller ett drygt 20-tal uppsatser av forskare från olika discipliner. Det gör boken som nu utkommer till en viktig och nyttig läsning. Margareta Ihse, professor i ekologisk geografi och tidigare akademiens vicepreses, skriver i sitt företal: ”Den ger framför allt genom sitt breda innehåll en beskrivning av ett historisk landskapsutnyttjande och en landskapsförändring på ett tema som skulle kunna beskrivas med ett modernare begrepp: Från våtmark till våtmark.”

Text: Per Thunström

Information

per.thunstrom@ksla.se, tel 08-5454 7716

När vi beskriver det förflutna har vi många gånger tagit fasta på ting som på det ena eller andra sättet låtit sig mätas. Det kan vara åkermarkens utbredning och ändrade användning eller uppkomsten (liksom försvinnandet) av nya regler och organisationer. En mer svårfångad och undflyende aspekt av historien är de begrepp vi skapar och använder. Var gränserna för ett begrepp ska dras kan ha en minst lika påtaglig betydelse som tomtgränsen mellan två grannar.

Avsikten med symposiet var alltså inte att skriva ny historia utan att lyfta fram nya sätt att skriva historia på. Men innan ny historia skrivs är det bra att undersöka hur den tidigare historien skrevs. Som en röd tråd genom symposiet

gick också den historiografiska frågan om hur de kooperativa rörelsernas historia har skildrats av såväl de aktiva inom rörelserna som av professionella historiker.

Hur har exempelvis sammanhanget påverkat de historiska framställningar som gjorts? Hur användes historien som en slags maktpolitisk resurs för att skapa ett utrymme för den agrara organisationen? Symposiet kommer att resultera i en SOLMED-volym. Ett mer aktivt förhållningssätt till framväxten av och förändringarna inom lantbrukets organisationer kan bidra till att vi bättre kan förstå de förändringar som nu sker, till exempel den ökade regionaliseringen och globaliseringen.

Text: Per Eriksson

2008 års Bertebos Conference – "The Golden Rice"

Huvudföreläsare vid Bertebos-konferensen är i år professor Ingo Potrykus, som erhöll Bertebos pris år 2007. Konferensen går av stapeln 7–9 september i Falkenberg.

Efter professor Potrykus "key-note" ges ytterligare 14 föreläsningar under de sex avsnitten: *Case study with Golden Rice, GMO Technology can benefit the poor, Specific GMO regulations prevent progress, The political situation for biotechnology in Europe and in developing countries, Responsibilities for change* och *Conclusions from the symposium*.

Professor Potrykus, som verkar i Magden, Schweiz, är ledande forskare inom utvecklingen av metoder för växters DNA-transformation. Genom att använda sådana nya tekniker har man kunnat tillföra viktiga ärftliga egenskaper, som ökad sjukdomsresistens, förbättrad kvalitet, torktålighet, ökad skörd och nya nutritionsegenskaper, till grödor som vete, ris och kassava.

I fallet "The Golden Rice" (Det gyllene riset) har professor Potrykus och hans medhjälpare med framgång fått vissa rissorter att producera β -karoten, en "katalysator" för produktion av vitamin A. Världshälsoorganisationen (WHO) uppskattar att 230 miljoner barn riskerar A-vitaminbrist,

eller VAD (Vitamin A Deficiency). Vitamin A har stor betydelse för människans syn, tillväxt, normala utveckling och allmänna motståndskraft mot sjukdomar. VAD är en huvudorsak till blindhet, särskilt bland barn i utvecklingsländer. Varje år inträffar över en miljon dödsfall som är relaterade till brist på vitamin A. VAD är särskilt vanlig i områden där ris är basfödan, eftersom risplantan inte naturligt producerar vitamin A.

VAD, liksom generell svält och undernäring, frodas i områden som präglas av fattigdom, undermålig matdistribution, brist på odlingsmark och andra jordbruksresurser och som saknar politiker med vilja och förmåga att ta tag i dessa frågor. Professor Potrykus har oförtröttligt arbetat för att komma tillrätta med alla patenträttsliga och lagliga hinder som under årtal har förhindrat att ge fri tillgång till Det gyllene riset för många risodlingsinstitut och miljoner småskaliga bönder.

Information

aake.barklund@ksla.se
tel 08-5454 7702

Remisser

KSLA har besvarat dessa remisser sedan sist.

Resurser för kvalitet (SOU 2007:81)

Utredningen har gjort en mycket god beskrivning och analys av finansieringen av landets högskolor och dess konsekvenser. Beskrivningen åtföljs av väl bearbetade kvantitativa data. Ett antal förslag i syfte att stödja kvalitetsutvecklingen inom högskolan läggs fram. KSLA finner det dock egendomligt att utredningen endast i ett avseende knutit an till erfarenheter och konsekvenser från annan framstående forsknings- och utbildningsnations finansieringssystem för högskolan, nämligen det brittiska systemet för forskningsvärdering. Om man medvetet valt att inte närmare studera andra intressanta länder vore det angeläget att få ta del av argumentationen härför. Utredningen behandlar endast det nationella perspektivet. Det är en allvarlig brist då globaliseringen av både högre utbildning och forskning

går snabbare än någonsin tidigare i modern tid. Mellanstatliga organ för forskningsfinansiering växer fram, den industrifinansierade forskningen sker i allt högre grad genom företag och koncerner med multinationell verksamhet etc.

Remissvaret är berett av *Kommittén för forskningspolitik*.

Karriär för kvalitet (SOU 2007:98)

Utredningen har gjort en föredömlig analys av nuvarande befattningsstruktur. Den har även studerat motsvarande strukturer i andra länder i Norden, EU och USA. De förslag till ny befattnings- och karriärstruktur som lämnas av utredningen bedömer KSLA vara i huvudsak bra. Dock anser vi att utredningen väl knapphändigt behandlat frågan hur forskarutbildades rörlighet mellan högskolan och det övriga arbetslivet kan öka.

En del hinder i nuvarande system undanröjs med de nya förslagen, men vi kan inte se att utredningen föreslår någon riktigt proaktiv åtgärd, vilket vi anser vara angeläget. Just sådan rörlighet anses vara en av flera förutsättningar för att svenskt näringsliv även framöver skall kunna vara framgångsrikt med kunskapsintensiva produkter och tjänster på den internationella marknaden.

Det hade även varit berättigat att utredningen diskuterat åtgärder för att öka den internationella rörligheten och hur detta kan bidra till förbättrade karriärmöjligheterna. Detta ingick emellertid egendomligt nog inte i direktiven och kan därför knappast läggas utredningen till last.

Remissvaret är berett av akademiens förutvarande sekreterare, *professor Bruno Nilsson*.

Kommittén för vattenfrågor

Kommitténs uppdrag är att bevaka frågor som berör vattnets kvalitet och kvantitet i de areella näringarna. Kommittén lägger särskild vikt vid genomförandet av EUs vattendirektiv, uppfyllandet av de svenska miljömålen samt vid att säkerställa vattnet som produktionsresurs i jord- och skogsbruk.

Under 2008 genomför Vattenkommittén tre konferenser. Den 10 juni uppmärksammas behovet av fysisk restaurering av sjöar och vattendrag i en konferens med rubriken *Hur hanterar vi fysiskt och hydrologiskt modifierade vatten?*. Tusentals sjöar och vattendrag har modifierats genom olika fysiska ingrepp, till exempel rensning för att underlätta flottning, rätning, dammbyggen, sänkning. Dessa storskaliga förändringar i ytvattens morfologi har bland annat lett till snabbare vattenflöden, vandringshinder för fisk och andra djur och minskad naturlig reningsförmåga. En aktuell fråga är hur dessa modifierade vatten ska behandlas vid genomförandet av EUs vattendirektiv?

Den 17 september arrangerar vi en konferens om *bekämpningsmedel i miljön*. Diskussionerna kring eventuella risker vid användningen av växtskyddsmedel fortsätter att skapa rubriker och debatt. Man hittar ofta låga halter av bekämpningsmedel i såväl ytvatten som grundvatten. Både lantbruket och myndigheter har nu att hantera en rad lagar och förordningar som syftar till att minska riskerna för både användare, konsumenter och miljön. Syftet med konferensen är att med hjälp av expertis

på området reda ut kunskapsläget och debattera aktuella frågeställningar.

Den 22 oktober genomförs en konferens med titeln *Vilka områden övergöder havet mest?*. De tre sydliga Vattendistrikten har uppdrag från regeringen att "finna de områden som övergöder havet mest" och att föreslå åtgärder för att minska näringsbelastningen på kust och hav. Sannolikt kommer de areella näringarna att komma i fokus när motåtgärder skall genomföras. Ytterligare krav på reduktion av växt-näringsförlusterna utöver de mål som redan gäller för de areella näringarna kan förväntas. Den 3 december slutligen arrangerar vi en konferens om *EUs vattendirektiv – en nordisk jämförelse*.

Vattenkommittén i Ryssland 2007. Från vänster Stefan Löfgren, Arne Gustafson, Lennart Henrikson, Lennart de Maré, Ragnar Elmgren, Markus Hoffman, Magnus Stark, Harry Linnér. På bilden saknas Annika Nilsson.

Vattenreningsystem i Tyresö.

Vattenkommitténs ledamöter:

Statsagr Harry Linnér
Hydroteknik, SLU. Ordförande
AgrD Markus Hoffman
LRF. Sekreterare
Professor Arne Gustafson
Vattenvårdslära, SLU
Fil.dr Lennart Henrikson
WWF
Docent Stefan Löfgren
Miljöanalys, SLU
Professor Lennart de Maré
Vattenenheten, SJV
Dep.sekr Annika Nilsson
*Miljö- och samhällsbyggnads-
departementet*
Professor Ragnar Elmgren
*Systemekologi, Stockholms
universitet*
Akademiagronom Magnus Stark
KSLA

Information

magnus.stark@ksla.se, tel 08-5454 7724

Lantbruk – nyckeln till fattigdomsbekämpning

När Världsbanken i november publicerade sin årsrapport för 2008 hade den underrubriken "Lantbruk för utveckling".

För alla som sysslat med utvecklingsfrågor är det tydligt att lantbruket – alltså både jord- och skogsbruk – har haft en avgörande betydelse för tillväxten i många asiatiska länder. Bristerna inom i lantbruket är en viktig orsak till att utvecklingen stagnerat i många afrikanska länder.

För att lyfta frågan om lantbrukets betydelse för fattigdomsbekämpning

och skapare av ekonomiskt välstånd i fattiga länder bestämde Jordbruksavdelningen i höstas att granska frågan närmare. Svaret blev fem olika seminarier på temat lantbruk och utveckling. Det första handlade om *biobränslen*, sedan följde ett om *behovet av en andra grön revolution*, det tredje tog upp *klimatförändringarna och lantbruket*, det fjärde *lantbruk och teknologiutveckling*

och det femte handlade om *markrättheter*. Det sista seminariet fokuserade på *hur svenskt utvecklingsarbete ska se ut i framtiden för att stödja lantbruket i sin nyckelroll som fattigdomsbekämpare*. Seminarierna har genomförts med stöd av Sida. Läs mer på www.ksla.se.

Information

magnus.stark@ksla.se, 08-5454 7724

Vår på Enaforsholm

Den sista isproppen i nedre Enan lossnade den 3 maj. Tussilago, vitsippa, purpurbräcka, nässlor och stenmurkla är våra vårtecken.

Snösmältningen på gården har satt våra vattenpumpar som ska hålla källarutrymmena torra på svåra prov. Enan brusar högt och strömstaren ser ut att ha ett bo mitt i forsen. Grottan är fylld med vatten. Vi har röjt bort sly på Tornbacken och resultatet blev som väntat en öppnare yta och bättre utsikt. Vi ser fram emot att få ta emot får och fjällkor från Fjällbete i Undersåker.

Renovering 2008

Vi hade styrelsemöte på Enaforsholm i slutet av april i dagarna två. Vi lade mycket tid på att resonera om den planerade renoveringen av rummen och matsalen i stora huset. Mötet beslutade att uppdra åt Arkitektur & Byggnadsvård i Kumla att leda renoveringsarbetet. Några av våra mål är att installera wc på rummen och dusch på varje våningsplan. Vi ska också få en matsal med plats för cirka 50 personer. Våra överordnade önskemål är att på Enaforsholm åstadkomma en estetiskt högklassig, vacker och bekväm miljö där gästerna trivs, dit alla vill komma

Islossning i Enan.

tillbaka och som gästerna gärna är ambassadörer för. En enkel men sofistikerad stil, med ljusa toner, lätta men bekväma möbler samt ljuddämpande material – gärna naturmaterial.

Vintersäsongen 2007/2008

Vi kan nu summera vår första vintersäsong på Enaforsholm Fjällgård. Det har varit mycket roligt att träffa så många gäster. Ledamöterna i KSLA har varit betydande gäster. Dels för att ni oftast har med er många andra gäster, dels för att ni har så stort engagemang för Enaforsholm och visar intresse för driften av fjällgården. Tack också för era positiva omdömen och goda råd.

Kontakta oss gärna om ni har förslag på utveckling samt tips på åtgärder och tjänster. Men framförallt – planera gärna in ett besök på Enaforsholm i sommar! Vi tipsar gärna om aktiviteter.

Se www.ksla.se där sommarens och höstens kurser och arrangemang finns listade.

Mer information och bokning hittar du som vanligt på: http://www.ksla.se/sv/redirect_frameset.asp?p=518

Välkomna till detta paradiset i den jämtländska fjällvärlden!

Bosse och Ingalill

Välkommen till Enaforsholm Fjällgård

Servering • Rum • Stugor • Självhushåll • Bastu- och duschavdelning
Helpension: från 460 kr/dygn. Lillästugan 4 bäddar, Ateljén 8 bäddar: 550 kr/dygn och stuga

Händelser och sevärdheter under våren och sommaren på Enaforsholm och i dess omgivning

Trädgården 5–8 juni. Försöksträdgården öppen och bemannad med våra trädgårdsmästare från hortonom- och landskapsarkitekturprogrammen vid SLU i Alnarp. Enligt planen ska de komma vid ytterligare två tillfällen i sommar.

Ånnsjödagen 7 juni. Föreningen Ånnsjöns fågelstation inbjuder till Ånnsjödagen. Guider i tornen i Ånn och Handöl kl. 07–11, Öppet hus på Fågelstationen kl. 13–17, dubbelbeckasin-exkursion kl. 22–02. www.annsjon.org.

KSLAs kurser

Fjällkurs 26 juli–2 augusti

Enaforsholmskursen: Under kursen genomför vi en längre fjällvandring över Storulvån, Sylarna, Nedalshytta, Storerikvallen och Blåhammaren. Du får också lyssna till föredrag om fjällvandring, botanik, geologi, rennäring, skog och ornitologi. Vi bor på Enaforsholm och på de olika fjällstationerna och blir serverade goda måltider.

Pris 3 200 kr inklusive helpension.

Akvarellkurs 17–24 augusti

Kursen leds av konstnären Clara Waller, som har lång erfarenhet av akvarellmålning och kursanordnande. Du kan se några av hennes bilder på www.aquarella.info. Kursen vänder sig både till dig som aldrig hållit i en akvarellpensel och till dig som målat förut.

Baspris inklusive helpension 5 300 kr.

Intresseanmälan till enaforsholm@ksla.se, tel 0647-730 26.

Fiske

Fiske på Enan ingår för övernattande gäster på Enaforsholm Fjällgård.

Vi säljer fiskekort för Enan, Handölan, Ingolvån, samt tjärnar och strömmar upp till E14. Vi säljer även fiskekort för Ånnsjöns kortfiskeområde.

Fiske i Åre kommun: www.arefiske.blogspot.com.

Sevärdheter

Se målningar och fotografier av egendomens donator A.W. Bergsten. Trädgård • Drömmarnas grotta • Tornbacken – en fin utsiktspunkt • Holmenstigen – en lätt vandring utmed Enan • Får och kor kommer i sommar • Silverfallet.

Paddla, vandra, cykla, motionera

Enaforsholm är en lämplig utgångspunkt för upplevelser och motion. Cykla Materialvägen till Storlien. Paddla i Enan eller Tävlan. Orienteringskarta finns. Har du sett ängeln Hope på Storsnasens topp?

Resa

Billig resa med tåg: 90 dagar före avresa är SJs biljetter som billigast, 95 kr för en enkel resa.

MittNabotåget mellan Sundsvall och Trondheim stannar i Enafors två gånger dagligen. SJs och Veolias tåg stannar i Enafors med sina dag- och nattåg. Se www.bokatag.com. Sedan är det bara 400 m promenad till Enaforsholm.

Enaforsholm öppnar för mer jakt

Ett viktigt mål för AB Enaforsholm är att skapa nya intresseväckande aktiviteter för att därigenom öka antalet gäster och stärka fjällgårdens ekonomi. Att i donator A.W. Bergstens anda öppna för fjällnära jakter är ett led i detta.

Förra året öppnades möjligheten att arrendera jaktmark av Handöls Samfällighetsförening. Det har lett till att Enaforsholm i år kan ordna både älgjakt och ripjakt på och nedanför Storsnasen.

Erbjudandet att jaga älg och ripa med utgångspunkt från Enaforsholm vänder sig i första hand till ledamöterna i KSLA. Årets ripjakt den 29–30 augusti är redan fulltecknad, men i jaktprogrammet ingår också två älgjakter.

Inbjudan till älgjakt

KSLAs ledamöter och närstående inbjuds att jaga älg med löshund i fjällnära terräng den **12–13 september** och under **Allhelgonahelgen den 31 oktober till 1 november**. Enaforsholms älgtilldelning i år är två vuxna djur och två kalvar. Jaktledare är Tore Sjölund, tidigare värd på Enaforsholm.

Programmet i korthet

- Ankomst till Enaforsholm och genomgång före jakten torsdag den 11 september respektive 30 oktober.
- Jakt på fredag och lördag med lunch i skogen.
- Hemresa söndag den 14 september respektive 2 november.

Pris för hela jaktpaketet, inklusive två middagar och logi: 3 500 kr per person.

Deltagarantalet är maximerat till 10 personer per jakttillfälle.

Fällda älgar tillfaller AB Enaforsholm.

Information och anmälan

Lennart Rådström, tel 018-18 85 50, 070-518 85 50, lennart.radstrom@skogforsk.se

Kalendarium

10 juni Konferens

"Hur hanterar vi fysiskt och hydrologiskt modifierade vatten?"

11 juni Seminarium

"Agriculture and WDR-08 – what are the implications for the Swedish development co-operation?"

18 juni Seminarium i Kristianstad

"Miljömedvetna odlingsystem – perspektiv på hållbarhet"

26 juli–2 aug Enaforsholmskursen

på Enaforsholm Fjällgård

17–24 aug Akvarellkurs

på Enaforsholm Fjällgård.

25–28 aug IUFRO-konferens i

Umeå "The Swedish Model as a Tool for Global Carbon Mitigation"

28–31 aug Ripjakt och vandring

på Enaforsholm Fjällgård

29–30 aug Seminarium

på Enaforsholm Fjällgård "Om Enaforsholm"

7–9 sept Konferens i Falkenberg

Bertebos Conference: "The Golden Rice and other biofortified food crops for developing countries"

10 sept Seminarium i Falkenberg

"Matens kvalitet – kan konsumenterna välja den kvalitet de vill ha?"

11 sept Akademisammankomst

"Biodrivmedel – krav och lösningar"
Skogsavdelningens sammanträde

12–13 sept Älgjakt

på Enaforsholm Fjällgård

17 sept Konferens

"Bekämpningsmedel i miljön".

18 sept Seminarium i Gävle

"Den beresta maten – matens kvalitet i ett globalt perspektiv"

23 sept Seminarium

"De gröna näringarnas framtidsbilder"

25 sept Seminarium

"Mikronäringsämnen i mark, växter och föda – betydelse för djurs och människors hälsa"

8 okt Konferens

"Strategier för skogen inför klimatförändringen"

9 okt Akademisammankomst

"Nytt klimat kräver ny svensk växtförädling"

Allmänna avdelningens sammanträde

22 okt Seminarium

"Vilka områden övergöder havet mest?"

23 okt Konferens

"Den omoraliska bioenergin?"

23 okt Seminarium i Falun

"Matens kvalitet – kan konsumenterna välja den kvalitet de vill ha?"

31 okt–1 nov Älgjakt

på Enaforsholm Fjällgård

5 nov Konferens

"Matproduktionen och de nationella miljömålen"

6 nov Konferens

"Vision och strategi för skogsteknisk utveckling"

13 nov Seminarium

"Precisionsodling i jordbruket"

13 nov Akademisammankomst

"Rätt mat vid rätt årstid"

Jordbruksavdelningens sammanträde

3 dec Seminarium

"EUs vattendirektiv – en nordisk jämförelse"

4 dec Seminarium

"Grön forskning, gröna affärer"

11 dec Akademisammankomst

"Året som gått – åren framför oss – året som kommer"

12 dec Seminarium

"Sidas nya Skogsinitiativ"

4 eller 5 feb 2009 Konferens

"Naturens läkande krafter"

Aktiviteterna äger rum i akademiens lokaler på Drottninggatan 95 B i Stockholm om inget annat anges. Tel: 08-5454 7700. Ytterligare information finns på akademiens hemsida: www.ksla.se.

*Svar på gåtan, sidan 8: Vad finns mitt i vårt lantbrukslandskap? Jo, lantbruKSLAndskap!
Vi tackar Bosse på Enaforsholm för den (och välkomnar andra små "tankenötter").*

KUNGL. SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

KSLA Nytt & Noterat kommer ut fyra gånger per år.

Ansvarig utgivare: Anders Fredholm, tel 08-5454 7708, anders.fredholm@ksla.se

Redaktör och layout: Ylva Gullman, tel 08-5454 7703, ylva.gullman@ksla.se

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademien

Drottninggatan 95 B, Box 6806 • 113 86 Stockholm • tel 08-5454 7700, fax 08-5454 7710 • www.ksla.se • akademien@ksla.se